

1808

fekk eg at vita av einum av loytnantunum. Ímeðan ansaði vakt eftir bróðir at hann varð verandi, so at hann kundi noyðast at taka á seg loðstænastuna á figgindaskipinum, um ikki Hansen varð funnin. Móti kvøldi varð Hansen funnin í haganum, og varð hann fluttur umborð beinan vegin og skipið sigldi.

Brillumaðurin rænir fátækrakassan

Den 6. juni kom Briggen Salamine igen paa Havnen, Hompesch kom da med en armeret Baad iland, gik ind i Handelsforvalterens Vaaningshus, fordrede Pengekassen udleveret og satte vagt ved samme om Natten, samt fordrede Nøglerne til alle Handelens Bygninger. Dagen efter blev alle Bygningerne gennemsogte og i denne og de følgende dage blev en stor del Handelsvarer bragte ombord og tillige ej alene Handelens, men ogsaa samtlige offentlige Stiftelsers Penge bortranede, endog Sølvkrusifikset paa kirkens alter var nær ved at gaa samme Vej. Da der blev gjort erindring imiod at borttage de fattiges Penge, afferdiggede han vedkommende med det “beati sunt pauperes”.

Hin 6. juni kom briggin Salamine aftur á Havnina. Hompesch kom við einum vápnaðum báti til lands, fór innar í bústaðarhúsið hjá handilsstjóranum og kravdi at fáa pengakassan og skipaði fyri vaktarhaldi við hann um náttina og kravdi at fáa lyklarnar til øll hús hjá handlinum. Dagin eftir varð leitað í øllum húsunum, og vórðu sama dag og fleiri dagar á rað hópin av vørum fluttar umborð. Ikki varð bert peningurin hjá handlinum rændur, eisini hjá øllum almennum stovnum, ja sjálvt silvurkrusifiksið á altarinum var við at fara somu leið. Tá mótmælt varð, at peningurin hjá teimum fátæku varð tikin, varð tað kveistrað til viks við orðunum “beati sunt pauperes”.²

Hompesch fór ígjøgnum allar roknskapir og pappír hjá Løbner og Mørck og fór avstað om kvøldið hin 8. Sagt varð til Íslands. Tveir matrósar vórðu verandi eftir, annar nevndist George og var ein hampamaður, hin var holsteinari og nevndist Frederik og var eitt bartrog.

Helst er Salamine farin til Hetlands, áðrenn hon fór til Íslands, tí tá ið skipið kom aftur hin 27. í sama mánaði, var tað undir leiðslu av Gilpin kaptaini og Hompesch var ikki við. Gilpin varð seinni fluttur til Botany Bay.³ Vøur vórðu fluttar umborð á skipið sama dag tað kom og dagin eftir. Løbner og Mørck sluppu av við sínar hosur o. a. til onglendingarnar

fyrí níggu pakkar av tubbaki úr handlinum! Margreta, gentan hjá Løbner, bað um tvey petti av lørifti, sum enski ovastin gav henni fyrí einki. Sambandið millum okkara embætismenn og figgindan kann ikki sigast annað enn at hava verið vinarligt. Út á kvøldið fór skipið avstað við øllum umborð. Hansen skipari varð seinni settur umborð á útróðrarbát úr Dali í Sandoynni.

Hin 3. juli doyði Mads Winther, bókhaldari av krampaherðindum, sum hann fekk av, at onglendingarnir høvdu verið so harðligir, tá teir herjaðu her, og brutu inn í bústað hansara á náttartið.

Handilin illa rikin

Bróðir var komin við skipi sínum til Havnar hin 27. juni at gera seg kláran at fara av stað, og kravdi hann at fáa passið, sum Hompesch hevði skrivað honum og sum Løbner hevði í varðveidslu, men noktaði hann at flýggja honum tað. Stiknið til bróður, segði hann, tá hann var heimkomin, kom til sjóndar, við at Løbner hevði sagt við Hompesch, at best hevði verið, um bróðir var fluttur burtur, tí hann var ein vanlukka fyrí landið. Hetta hat gjørdist seinni orsök til eina syndarliga vanlukku, sum eg seinni skal greiða frá. Høvuðsatvoldin til slíkt meinfýsni var henda: Ár 1796 játtaði stjórnin (sí fyriskipan dagfest 13 august s. a.), at um fimm ár skuldi handilin við Føroyar gerast fríur. At her varð drálað við at seta hesa játtan í verk, høvdu táverandi handilsstjórn og sjálvsøkni hjá embætismonnunum her alla ábyrgdina av. Einki hjálpti tað, at stjórnin setti nevndir og kravdi av teimum at koma við yvirlýsingum og álitum fyrí at koma til eina avgerð. Yvirlýsingarnar ljóðaðu javnt og samt, at føroyingar ikki enn vóru búnir at taka við fríum handli. Hetta er væl skiljandi tí embætismennirnir og nøkur fin húski her fingi ikki bert teirra neyðsynjarvøur, men eisini munandi av handilsvørum til sølu, sendandi, aloftast uttan at rinda farmagjald, við skiparum, stýrimonnum og øðrum, sum komu hendan vegin. Afturfyrí sluppu hesi fólk at smugla til landið munandi nøgdir av tubbaki, brennivíni og aðrari vøru uttan um reglaverkið.

Stýrið fyrí handilin var tá Frisch, Martini og Vekselsen. Hin fyrstnevndi var stýrisformaður og skal, eftir tí ið sagt verður, hava verið væl fyrí og ognari av einum ella fleiri av skipunum hjá handlinum. Hansara partur skal hava verið 3 markar fyrí hvørja tunnu av vøru og somuleiðis skal hann eisini hava fingið 3 markar í farmagjaldi fyrí hvørja tunnu, sum varð send hendan vegin. Við einum slíkum stýri er tað ikki lægið, at handilin at enda skyldaði statskassanum 100.000

ríkisdálar, sum eftir fleiri árum eru endurgoldnar. Hetta lógloysi og tapið hjá handlinum gjørdi sjálvandi sítt til at hækka vøruprísin.

Sendinevnd fer at hitta kong

Tað var breið semja um, at bøtast mátti um hesi viðurskifti, og tí varð avrátt, at fyra av vitugastu monnum landsins, saman við bróður, skuldu fara til Danmarkar at kunna stjórnina um vánaliga standin í Føroyum. Teir fyra vóru Jens Jensen úr Sumba, Jacob Jacobsen úr Vági í Suðuroy, Daniel J. Johannesen úr Kvívík og Johannes Poulsen úr Funningi. Teir hittu í Holstein hansara kongaliga hátign Friðrik hin 7., sum stýrði vegna faðir sín, og lögdu fram síni kærumál. Hann lurtaði í náði eftir, hvat ið teir høvdu at siga, og boðaði beinanvegin frá, at prisurin á byggi og nøkrum øðrum neyðsynjarvørum skuldi setast niður. Hetta var sendinevndin nøgd við, og harumframt kundu teir uttan minstu forðing frá handilsstjórnini fáa heim við sær vøru við teirra føroyska skipi, eitt nú korn og aðrar neyðsynjarvøur, sum tá var trot á í handlinum.

Royndin fríða ferst

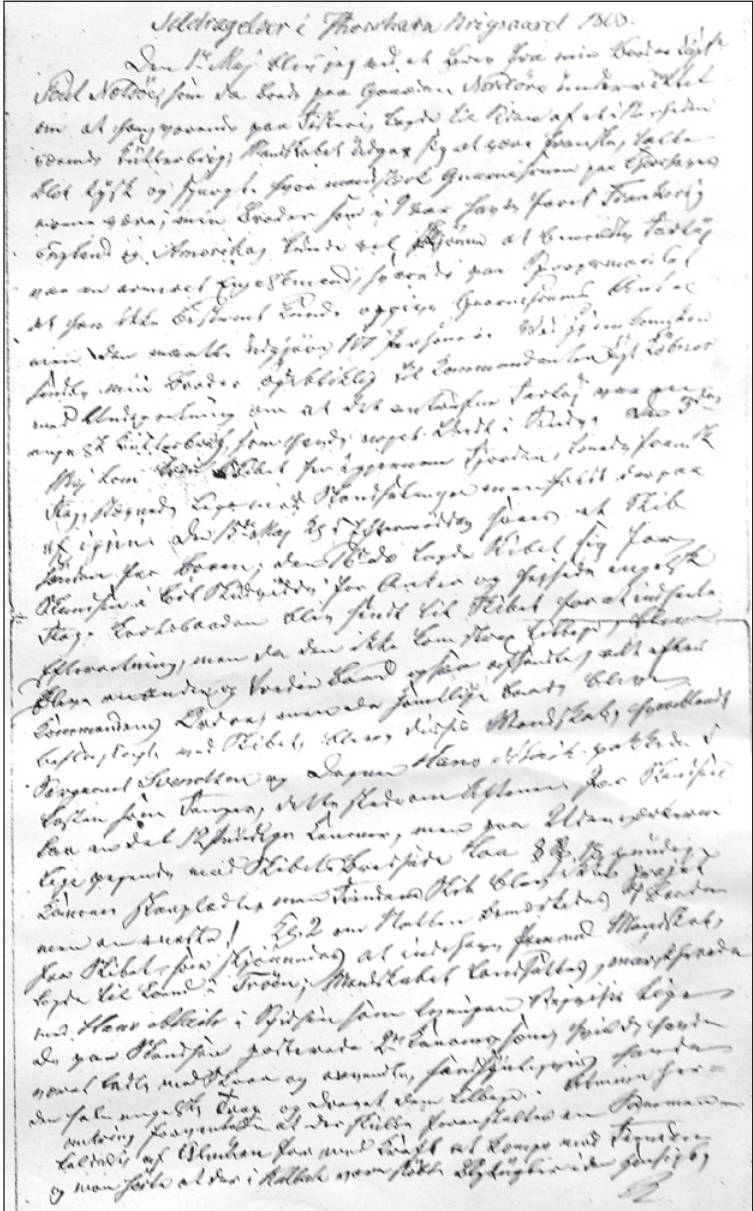
Hendingar her er sagt frá, vóru við til at nøra um stiknið til bróður, og fór hann avstað, hóast Løbner hevði noktað at flýggja honum passið, sum Hompesch hevði skrivað honum. Skipið varð tikið av onglendingum á ferðini og siglt til Gøteborg, men varð afturtikið frá onglendingum av norskum hermonnum og siglt til Noregs.

Nólsoyar Páll verður latið annað skip og farm

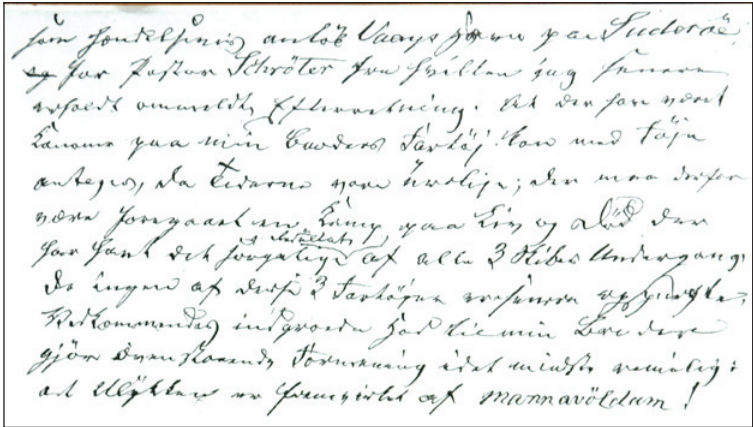
Í Gøteborg segði bróðir enska admiralinum, at endamálið við ferðini bert var at útvega matvøur til heimlandið og greiddi honum greidlíga frá, hvussu stórt mattrotið var, og at nøkur fólk longu vóru deyð í hungri. Admiralurin hevði slíka samkenslu, at hann uttan drál sendi bróðir til London, so at hann kundi leggja støðuna og missin av sínum skipi fyrí ensku stjórnina. Við dyggum stuðli frá heiðursmonnum harra Wilbesfores og Joseph Banks, varð játtað bróður annað skip fyrí tað mista. Ein last av matvørum til Føroyar, fyrí enska rokning, varð eisini játtað. Mær er latin nágreinilig frágreiðing um tað, sum fyríförst í skrivi frá harra Wolff, táverandi danska konsli í London.

Nólsoyar Páll og manning ganga burtur

Bróðir fór úr London í septembur mánað.⁴ Ivaleyst við gleði og

Fyrsta síða av handriti Jakups

Síðsta síða av handriti Jakups

fragd, tí at útlit var fyrí at kunna veita sínum hungurstungnu landsmonnum lívsneyðuga hjálp. Men lagnan vildi tað øðrvísi.

Ætlast kann at handilsstjórnin, sum tá hevði ein samskiftismann í Bergen, ið nevndist Riber, má hava boðað tveimum orlogsmonnum at fara út at taka skipið hjá bróðir undir ferðini á veg til Føroyar. Soleiðis greiddi skiparin á “Oslen”, sum var komin inn á Vág, prestinum Schrøder frá. Sjálvur havi eg seinni frætt tíðindini frá honum. At skipið hjá bróður hevur havt kanónir kann av røttum ætlast, tí at ófriðartíðir vóru. Bardagi má tí hava verið um lív ella deyð, sum er endaður við, at øll trý skipini fórust, tí einki av teimum

spurdist aftur. Rótgróna hatrið til bróðir ger, at omanfyri ætlaða gongd ikki ger tað óhugsandi, at vanlukkan stóðst av mannaávum!

Viðmerkingar

- Tað vóru 33 mans knýttir at garnisonini á skansanum.
- Sæl eru tey fátæku.
- Botany Bay er í Australia og fluttu bretar brotsmenn higar, sum teir vildu sleppa av við.
- Nósoyar Páll fór ikki úr London fyrr enn eftir 17 novembur í 1808. Sí Mondul nr. 3, 1975.

TØKK til Fornminnissavnið fyrí myndir og til Annu Sofiu í Vági fyrí hjálp at lesa.